

TÜRKİYE'DE İLKOKUL ÖĞRETİM PROGRAMLARINI ÇOCUKLAR İÇİN FELSEFE BAĞLAMINDA YENİDEN DÜŞÜNMEK

RETHINKING PRIMARY SCHOOL CURRICULUM IN TÜRKİYE IN THE CONTEXT OF THE PHILOSOPHY FOR CHILDREN

Celal BOYRAZ

Bayburt Üniversitesi/Eğitim Fakültesi/Temel Eğitim Bölümü

cboyraz@bayburt.edu.tr

ORCID: 0000-0001-5668-5051

ÖZET

Geliş/Received:

22.07.2024

Kabul/Accepted:

11.10.2024

Yayın/Published:

27.12.2024

Anahtar Kelimeler

Çocuklar için
Felsefe,
İlkokul,
Öğretim programı,
Türkiye

Keywords

Philosophy for
Children,
Primary School,
Curriculum, Türkiye.

Üst düzey düşünme becerilerinin ölçülmesine odaklanan uluslararası sınavlarda (PISA ve TIMMS vb.) elde edilen sonuçlar, Türkiye'de yürütülen ilkököl eğitim sürecinin düşünme becerilerini geliştirme konusunda yetersiz kaldığının önemli bir göstergesidir. Türkiye'de son yıllarda geliştirilen öğretim programlarında düşünme becerilerinin ön plana çıkarılması bu yetersizliği gidermek için önemli bir adımdır. Kalkınma planlarında yer alan, eğitim yoluyla öğrencilerimizin düşünme becerilerini geliştirme hedefimizi de düşündüğümüzde erken yaşlardan itibaren düşünme becerilerinin geliştirilmesine odaklanılması bir gerekliliktir. Ayrıca düşünme becerilerinin gelişimini erken yaşlardan itibaren önemsemek, insanı insan yapan öze odaklanmaktır. Bu bağlamda ilkököl döneminde öğrencilerin düşünme eğitimi yaklaşımlarından olan Çocuklar için Felsefe ile tanıştırılmasının çocukların bilişsel, sosyal, duyuşsal ve dilsel gelişimlerine önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada, Çocuklar için Felsefe yaklaşımının Türkiye'de ilkököl düzeyinde uygulanan öğretim programları üzerine çeşitli tartışmalar yapılarak geleceğe yönelik öneriler sunulması amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak araştırmada analitik araştırma deseni benimsenmiştir. Araştırmada yürütülen tartışmalar; Türkçe, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri, Matematik ve İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersleri öğretim programları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Sonuç bölümünde ise P4C yaklaşımına yönelik imkânlar ve sınırlılıklar doğrultusunda ilkököl eğitime yönelik önerilerde bulunulmuştur.

ABSTRACT

The results obtained in international exams (PISA and TIMMS etc.) focusing on the measurement of high-level thinking skills are an important indicator that the primary school education process in Türkiye is insufficient in developing thinking skills. Emphasizing thinking skills in the curricula developed in Türkiye in recent years is an important step to overcome this inadequacy. Considering our goal of developing students' thinking skills through education, which is included in the development plans, it is a necessity to focus on the development of thinking skills from an early age. In addition, emphasizing the development of thinking skills from an early age is to focus on the essence that makes people human. In this context, it is thought that introducing students to Philosophy for Children, one of the thinking education approaches, in primary school will make a significant contribution to children's cognitive, social, affective and linguistic development. In this study, it is aimed to present suggestions for the future by making various discussions on the teaching programs of the Philosophy for Children approach at the primary school level in Türkiye. For this purpose, analytical research design was adopted in the study. The discussions carried out in the study were based on the curricula of Turkish, Life Sciences, Social Studies, Science, Mathematics, Human Rights, Citizenship and Democracy courses. In the conclusion section, suggestions were made for primary school education in line with the opportunities and limitations of the P4C approach.

DOI: <https://doi.org/10.69643/kaped.1520686>

Atıf/Cite as: Boyraz, C. (2024). Türkiye'de ilkököl öğretim programlarını çocuklar için felsefe bağlamında yeniden düşünmek. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 5(2), 280-294.

Giriş

Düşünme becerilerinin erken yaşlardan itibaren geliştirilmesi çabası eğitim sistemlerinin odaklandığı en önemli hedeflerdendir. Özellikle problem çözme, karar verme, eleştirel ve yaratıcı düşünme gibi üst düzey düşünme becerilerini bireylere eğitim yoluyla kazandırmak isteyen ülkeler, bu hedefi devlet politikası olarak tüm resmî metinlerine yansıtmaya çalışmaktadırlar. Türkiye de bu hedef doğrultusunda eğitim sistemine yön vermeye çalışan ülkelerden biridir. Türkiye'nin 2019-2023 dönemi için uzun vadeli temel amaç ve önceliklerini belirleyen 11. Kalkınma Planı'nda, eğitim alanındaki birinci hedeflerden biri, düşünme becerileri gelişmiş bireyler yetiştirmektir (Kalkınma Bakanlığı, 2019). Yine eğitimin uygulama boyutu bağlamında en önemli metinler olan öğretim programlarında üst düzey düşünme becerileri, uygulanan öğretim programlarının odağı haline getirilmiştir.

Programlarda düşünmenin doğrudan öğretimi ya da düşünme için öğretme yaklaşımları yerine dersin içeriğinin düşünmeyi öğretecek biçimde yapılandırılması (*infusion*) tercih edilmiştir (Dilekli, 2019). Örneğin; Fen Bilimleri dersi öğretim programında “analitik düşünme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, karar verme, problem çözme” gibi üst düzey düşünme becerileri kazandırılması gereken “yaşam becerileri” başlığı altında yer almıştır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018a). Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yansıtıcı düşünme olarak sosyal bilgiler anlayışının bir parçası olarak kabul edilmesi, üst düzey düşünme becerilerinin önemine vurgu yapmaktadır. Programın özel amaçlar bölümünde, öğrencilerin doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen, eleştirel düşünme becerisine sahip bireyler olarak yetişmeleri ve katılımın önemine inanarak problemlerin çözümünde görüş belirtmeleri beklenmektedir. Öğretmenlerden ise sosyal bilimcilerin kullandığı bilimsel yöntemleri sezdirerek, okul içinde ve dışında karşılaşılabilecek gerçek hayat problemleri ve çelişkili durumlarla öğrencileri sık sık karşılaştırmaları ve sosyal problemler üzerine yansıtıcı düşünme becerilerini geliştirebilecekleri öğrenme ortamları sağlamaları istenmektedir (MEB, 2018b). Ayrıca, Millî Eğitim Bakanlığı ve UNICEF iş birliği ile hazırlanan “K12 Beceriler Çerçevesi: Türkiye Bütüncül Modeli” metninde de üst düzey düşünme becerileri ayrı bir başlık altında ele alınmıştır. Öğretim programlarının geliştirilmesi, kitap ve yardımcı kaynakların yazımı, öğretim yöntem ve tekniklerinin düzenlenmesi, içerik ve sınavların geliştirilmesinde referans niteliğinde olan bu metin, üst düzey düşünme becerilerini problem çözme, eleştirel düşünme ve karar verme olarak tanımlamaktadır (MEB, 2023).

Eğitimde düşünme becerilerinin geliştirilmesine önem verilmesinde sosyal, kültürel ve ekonomik gerekçeler oldukça önemlidir. Ayrıca PISA, TIMSS, PIRLS gibi uluslararası sınav sonuçlarından elde edilen veriler de düşünme becerilerine önem verilmesinde etkili olmaktadır (MEB, 2005; Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2017). Breakspear (2012) “PISA'nın Politika Etkisi” başlıklı çalışmasında, Almanya, Danimarka ve İsviçre'nin mevcut PISA sonuçlarını dikkate alarak eğitim reformuna giriştiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, uluslararası sınavların ülkeler için kendi eğitim sistemlerini kontrol etme, iyileştirme ve geliştirme fırsatı sunduğu söylenebilir (Erden, 2020). Uluslararası sınavlardan alınan sonuçlar, Türkiye'de eğitim yoluyla bireylerin düşünme becerilerinin geliştirilemediğini göstermektedir. Bu hususta sınav odaklı ve ezbere dayalı ve daha çok cevaplarla ilgilenen bir eğitim anlayışının varlığının önemli bir engel olduğu söylenebilir (Şirin, 2017). Yukarıda resmî belgelere de yansıyan ve eğitim yoluyla ilkökul yıllarından itibaren çocuklara düşünme becerilerinin kazandırılabilmesi öğretim sürecinde gerçekleştirilebilecek zihinsel dönüşümlerle mümkün gözükmektedir. Bu dönüşüm yollarından biri de felsefe yapmanın çocukluk döneminde başlatılması gerekliliğini savunan bir öğretim yaklaşımı olan Çocuklar için Felsefe'nin ilkökul yıllarından itibaren sınıflarda uygulanabilmesidir.

Çocuklar için Felsefe

Çocuklar için Felsefe yaklaşımına ilişkin ilk adımlar Matthew Lipman tarafından atılmıştır. Colombia Üniversitesinde felsefe ve mantık profesörü olan Lipman, üniversite yıllarının bireylerin sistematik olarak akıl yürütme ve karar vermeye başlamak için geç olduğunu fark etmiştir. Bu nedenle düşünsel yetilerin çocukluk döneminde kazanılması gerektiğini düşünerek çocuklarla felsefe dersleri yapmaya başlamıştır. Çocuklar için Felsefe (*Philosophy for Children*), günümüzde yaygın olarak P4C biçiminde kısaltılmaktadır. Kısaltma iki farklı açılımla karşımıza çıkmaktadır. Çocukların yanı sıra her yaşta kişi/toplulukla uygulanabilmesi açısından “*Philosophy for Communities*” bunlardan biriyken, “4C” becerileri olarak adlandırılan eleştirel (*critical*), yaratıcı (*creative*), özen gösteren (*caring*) ve işbirlikli (*collaborative*) düşünme becerilerini İngilizce'de ki bir kelime oyunuyla vurgulayan açılım bir diğeridir. Ayrıca Lipman'ın çalışmalarına ek olarak farklı felsefecilerin de sınıfta düşünme

veya felsefe yapmayı destekleyen bu alanda çalışması ile P4C yaklaşımı günümüzde *'philosophy with children (PwC)'* olarak da bilinmektedir (McCall, 2017: 93).

Çocuklar için Felsefe kimi zaman öğretim programı da olan bir ders olarak karşımıza çıkarken kimi zaman da bir öğrenme-öğretme yaklaşımı olarak sınıflarda benimsenmektedir. Lipman, Ann Margaret Sharp ile birlikte IAPC (Institute for the Advancement of Philosophy for Children) enstitüsünü kurmuştur. Enstitü kurulduğunda ilk olarak 10 yaş ve üzeri çocuklarla araştırmalar yürütülmüştür (McCall, 2017). Araştırmaların olumlu sonuçlar vermesinin ardından P4C oturumlarının okullarda yer alması için farklı sınıf düzeylerinde P4C programları hazırlanmıştır. Bu sayede bir öğretim programı haline gelen P4C, Lipman ve arkadaşlarının destekleriyle, akademik anlamda felsefi bir geçmişi olmayan öğretmenlere yönelik olarak hazırlanmıştır (Murriss, 2016: 64). Lipman, P4C programında öğrencilere sunulan uyarılar olarak hikâyeleri kullanmıştır. Her bir hikâye için öğretmene yardımcı olması amacıyla öğretim kılavuzları hazırlanmıştır. Bu şekliyle çeşitli ülkelerde öğretim programı ile birlikte başlı başına müfredatın içerisinde kazanımları, içeriği, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme değerlendirme boyutlarıyla yer alan bir ders olarak uygulanmaktadır.

Diğer yandan herhangi bir disiplinde ortaya çıkan bilgilerin öğretilmesinin tek başına yeterli olmadığı durumlarda Çocuklar için Felsefe bir öğretim yaklaşımı olarak kullanılarak ilgili disiplinin düşünme biçimi hakkında düşünmenin nasıl gerçekleştirilmesi gerektiği öğretilir. Lipman (1988: 39) bu durum için şu örneği verir: "İyi bir tarihçi yalnızca tarih disiplini eğitilmiş çocuklar değil, tarihsel düşünebilen eğitilmiş çocukları hedefler." Yani öğretmen, tarih ya da başka bir disiplin alanında çıkarımlarda bulunabilecek, tartışmaya açık kavramlar hakkında tartışabilecek ve sorular üzerine soruşturma yapabilecek öğrencilerin yetişmesini hedeflediğinde P4C yaklaşımını izleyebilecektir (Boyraz, 2022a: 81). Bu bağlamda, mevcut disiplinlerin öğretim programları ile P4C'nin ne kadar uyum içerisinde olduğunun ortaya konulması önemli görülmektedir. Çünkü P4C oturumlarının okullarda sunulan derslerin içerikleriyle bütünleştirilebilmesi hem dersin içeriğinin verilmesini; hem de ilgili disiplin hakkında düşünebilmeyi sağlayacaktır. Bu kazanım, çocuklar açısından özellikle düşünme becerilerine olumlu yansıtacaktır. Türkiye'de ilkökul yıllarından itibaren derslerle bütünleşmiş bir biçimde P4C uygulamalarının yürütülmesi bu bakımda önemli görülmektedir.

Türkiye'de ilkökul yıllarında özellikle Türkçe, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler ve İHYD ve son olarak Matematik derslerinin içeriği, kazanımları, becerileri ve değerlerinin P4C yaklaşımı ile oldukça uyumlu olduğu düşünülmektedir. Bu düşüncede derslerin içeriğinin düşünmeyi öğretecek biçimde yapılandırılması ile derslere ilişkin beceri, değer ve kavramların P4C ile uyumlu olması etkili olmuştur. Alanyazında gerçekleştirilen araştırmalar incelendiğinde, Hayat Bilgisi dersi (Akan, 2022; Boyraz, 2019; Boyraz, 2022a; Kaya, 2020; Kulkul, 2022; Özdemir, 2021), Türkçe dersi (Akkocaoğlu-Çayır, 2021; Boyraz, 2023; Cin-Şeker, 2022; Kayaalp ve Boyacı, 2023; Özcan, 2023; Özcan, Sallabaş ve Akgül, 2022), Fen Bilimleri dersi (Boyraz, 2022b; Güler, 2023), Sosyal Bilgiler dersi (Boyraz, 2022c) Matematik dersi (Çetin ve Çetin, 2023; Kaygısız, 2023) gibi derslerde Çocuklar için Felsefe uygulamaları ve önerileri bulunmaktadır. İlkokul derslerinin öğretim programları bağlamında Çocuklar için Felsefe yaklaşımı üzerine gerçekleştirilecek araştırmaların alan yazına katkı sağlayacağı, politika yapıcılara ve öğretmenlere yol göstererek ilkökul eğitimi öğrenme-öğretme sürecini zenginleştireceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, çalışmada, Türkiye'de ilkökul yıllarında Çocuklar için Felsefe yaklaşımının uygulanabilirliğini öğretim programlarına uygunluğu açısından tartışarak geleceğe yönelik öneriler sunulması amaçlanmıştır. Çalışmada aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır.

- a. Türkiye'de uygulanmakta olan ilkökul öğretim programlarının dayandığı felsefe Çocuklar için Felsefe yaklaşımı ile uyumlu mudur?
- b. Türkiye'de ilkökul derslerinde hedeflenen kazanımların, becerilerin ve değerlerin öğretimi Çocuklar için Felsefe yaklaşımı ile uyumlu mudur?

Yöntem

Bu araştırmada temel nitel araştırma desenlerinden analitik araştırma deseni benimsenmiştir. Analitik araştırma deseni, nicel ve nitel araştırma özelliklerini içerebilirken dokümanlar üzerinde kavramsal, hukuki, tarihsel analizlerin gerçekleştirildiği bir sistematığe sahiptir (McMillan, 2004). Doğrudan etkileşim gerektirmeyen analitik araştırmada genellikle dokümanlara dayalı veri toplama süreci yürütülmektedir. Dolayısıyla araştırmada doküman incelemesi veri toplama tekniği olarak tercih edilmiştir. O'Leary (2017) doküman incelemesinin araştırmalarda yöntem olarak kullanılabilceği gibi veri toplama tekniği olarak da kullanılabilceğini söyler. Bu kapsamda

Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri ve İHYD dersi öğretim programları doküman olarak kabul edilmiş ve doküman incelemesi veri toplama tekniği olarak kullanılmıştır.

Veri Kaynakları

Araştırmanın veri kaynağı 2018 yılında hazırlanan ve 2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlayan Matematik, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri, İHYD dersleri ve 2019 yılında hazırlanan ve uygulamaya konulan Türkçe dersi öğretim programlarıdır. Öğretim programları, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) internet sayfasında herkese açık bir biçimde bulunmaktadır. Programın ilkökul sınıfları için hazırlanmış olan kısımları veri kaynakları kapsamındadır. Resmî bir niteliğe sahip olan programlar tüm Türkiye’de yürütülen ilkökul eğitiminde öğretmenlere, ders kitabı hazırlayan yayınevlerine kılavuzluk yapmaktadır.

Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik kavramları; inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik kavramlarıyla açıklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Çalışmanın inandırıcılığı için bulgular bölümünde öğrenme alanlarına ilişkin örnek ifadeler ve kazanımlara yer verilmiştir. Aktarılabilirlik için çalışmanın yöntemi, anlaşılır ve ayrıntılı bir şekilde verilmiş; dokümanlara ulaşma, çalışmaya dâhil edilen ve dışarda bırakılan veriler ve analiz süreci ayrıntılı bir şekilde sunulmaya çalışılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen programlar boyutları bağlamında iki araştırmacı ayrı ayrı çalışmıştır. Teyit edilebilirlik özelliği için çalışmanın veri analiz sürecine ilişkin notları, başka araştırmacıların kontrolüne uygun bir şekilde saklanmaktadır. Çalışmada TTKB web sitesindeki açık kaynaklar kullanıldığından etik kurul ve Milli Eğitim Bakanlığının (MEB) iznine başvurulmamıştır.

Veri Analizi

Araştırmacı tarafından derslerin öğretim programları amaçlar, içerik, öğrenme-öğretme süreci başlıklarında Çocuklar için Felsefe yaklaşımı bağlamında incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda elde edilen veriler literatürle birlikte tartışılarak ve yorumlanarak felsefi temellerin, kazanımların, becerilerin ve değerlerin ilgili derslerde uyumu biçiminde bulgular başlığında sunulmaya çalışılmıştır. Bu noktada literatür desteği ile birlikte bulguların sunulmasının amacı incelenen başlıklarda doğrudan veri hakkında yorum yapmanın güçlüğünden kaynaklanmaktadır. Ayrıca bu sayede temellendirilmeye çalışılan ana düşüncenin literatürle birlikte zenginleştirilebilmesi mümkün olmuştur.

Bulgular

P4C Yaklaşımının Felsefi Temelleri ve İlkokul Öğretim Programları

Çocuklar için Felsefe programında uygulamanın kökenlerinin birçok farklı felsefi geleneğe dayandırıldığı söylenebilir. Haynes (2002), uygulayıcıların kendi inançları ve öğretim programları doğrultusunda farklı bakış açılarını benimseyebildiğini ifade etmektedir. Lipman’ın P4C programlarının epistemolojik ve felsefi kökenlerinde Platon rasyonalizmi ve Amerikan pragmatizminin izlerini görmek mümkündür. Batı Felsefesinin Avrupa’ya özgü geleneklerine vurgu yapan ve alanda ikinci kuşak olarak adlandırılan düşünürler de bulunmaktadır (Vansieleghem & Kennedy, 2011). P4C yaklaşımında hem modernizmin hem de postmodernizmin izlerine rastlamak mümkündür. Bu bağlamda, eklektik bir anlayışa sahip olan yaklaşım felsefi anlamda zenginlik taşır (Reed & Johnson, 1999). Lipman ise, P4C yaklaşımını geliştirirken felsefi düşünme, bilgiyi sorgulama ve tartışma çerçevesinde temellendirilen Sokratik yöntemle birlikte John Dewey, George Herbert Mead, Charles Sanders Pierce ve Vygotsky’nin ezberle değil düşünmeye dayalı eğitim yaklaşımlarından etkilendiğini ifade etmiştir (Juuso, 2007).

P4C yaklaşımını destekleyenlerin buluştuıkları ortak noktalardan biri onun Sokratik (Maiotik) yöntemi benimsemesidir. Sokratik yöntemde diyaloglar yoluyla düşünceler ortaya konularak karşılıklı olarak eleştirilir ve bu yolla herkesin kabul edeceği şeye varılmak istenir. Uygulayıcılar Sokrates’in düşünüş ve tavırlarını örnek alarak, sokratik diyalogdan sınıf içi tartışmaları yürütürken yararlanır (Akkocaoğlu-Çayır, 2015: 20). Elbette,

sokratik diyaloglar daha çok küçük gruplarda kullanılabilir bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. P4C’de ise daha büyük gruplarla diyaloglara dayalı bir sorgulama süreci yürütülmesi gerekmektedir. Bu süreçte sınıf bir sorgulama topluluğu halini alabilir.

Lipman P4C yaklaşımını ortaya koyarken kendisini en çok etkileyen filozofların başında John Dewey’nin pragmatik ve dolayısıyla ilerlemeci eğitim anlayışının geldiğini ifade etmektedir. Cam (2006), Lipman’ın adımlarını Sokrates’ten başlayarak attığını Montaigne ve John Locke ’un ona ışık tuttuğunu ifade ederken ilk sırada Dewey’in olduğunu ve Lipman’ın çalışmalarının Dewey’in yansıtıcı eğitim anlayışının bir yansıması olduğunu belirtir. Yansıtıcı paradigma olarak adlandırılan bu anlayış, öğretmenlerin yetiştirilmesinden program geliştirme çalışmalarına, ders kitaplarından ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına kadar eğitim sisteminde yeni bir perspektif sunmaktadır. Lipman’a (2003) göre bu yaklaşım, geleneksel aktarım pratiğine dayalı paradigmadan eleştirel pratiğe dayalı yansıtıcı paradigmaya geçişi sağlayacaktır. Nitekim, John Dewey yansıtıcı paradigmayla, bilginin aktarımı yerine düşünme becerilerinin gelişiminin ön plana çıkarılmasını, hem öğretmen hem öğrenci için sorgulamayı bir öğrenme metodu olarak görmeyi, düşünmeyi öğrenmede disiplinli tartışmanın önemli olduğunu, insanı değerleriyle birlikte bir bütün olarak görülmesi gerektiğini savunmuştur (Cam, 2006). P4C yaklaşımının eksenini de diyaloglar yoluyla katılımcıların birbirlerinin düşüncelerine tez-antitez üretmeleri, eleştirel, yaratıcı, yansıtıcı düşünceler sunmaları ve bunları yaparken iletişim ve iş birliği gibi becerilerin etkin bir biçimde kullanılması oluşturmaktadır. Çocuklar için Felsefenin, erken yaşlardan itibaren çocuğun bilişsel, duyuşsal, dilsel ve sosyal gelişim alanlarında yüksek yararını daha çok pragmatizme yaslanarak zengin bir felsefi temellendirmeye gözetken bir öğretim yaklaşımı (Haynes, 2002; Lipman, 2003) olduğu söylenebilir. Bu bağlamda P4C, öğretim programlarının öğrenme-öğretme süreci boyutunun nasıl yürütüleceği sorusuna “bir öğretim yaklaşımı olarak” anlamlı bir yanıt olabilir. Bu yanıtın sağlam ve geçerli bir yanıt olabilmesi için Türkiye’de uygulanmakta olan öğretim programlarının felsefi temellerine göz atmakta yarar vardır.

Cumhuriyetten günümüze gelene kadar ilkökul düzeyinde farklı zaman aralıklarında program geliştirme ve güncelleme çalışmaları görülmektedir. 2018 İlkokul Programı’na kadar toplamda sekiz ilkökul programı iki de taslak program hazırlanmıştır. Ayrıca, söz konusu programlar dışında özellikle 80’li, 90’lı ve 2000’li yıllarda dersler özelinde öğretim programı hazırlama yönünde çalışmalar da yapılmıştır. Bu programları amaçlar, hedefler, ilkeler/prensip, perspektif ve programların vizyonu çerçevesinde inceleyen Çiydem ve Akdağ (2021) hazırlanan her programda realizm ve pragmatizm felsefi akımının yansımalarını tespit etmiştir. Özellikle 1924 yılında Türkiye’ye davet edilen John Dewey Türkiye’nin yeni eğitim hedeflerinin belirlenmesinde önemli düşünceler ileri sürdüğünden (Gültekin, 2020) 1924 yılından itibaren başlayan çalışmalarda pragmatist eğitim felsefesi etkilerinin her zaman görüldüğü söylenebilir. Dedeoğlu ve Polat (2021) ise, özellikle 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren pragmatist akım ve bunun eğitimdeki yansıması olan ilerlemeci eğitim felsefesinin öğrenciyi merkeze alan yaklaşımıyla programların şekillendirildiği düşüncesini birçok araştırmacının benimsediğini ifade etmişlerdir.

Yukarıda sunulan açıklamalarla birlikte son olarak 2018 yılında uygulanmaya başlayan ilkökul öğretim programları incelendiğinde de tüm dersler özelinde ilk 7 sayfada öğretim programlarının amaçları, perspektifi, ölçme değerlendirme yaklaşımı gibi başlıklar ortak olarak sunulmuştur. Öğretim programlarının amaçları bölümünde; “*ilkokulu tamamlayan öğrencilerin öz güven ve öz disipline sahip, gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak*” ifadeleri programda pragmatizmin etkilerinin önemli delillerindendir. Yine “*Öğretim Programlarının Perspektifi?*” başlığında yer alan ifadeler incelendiğinde de özellikle yetkinlikler başlığı altında verilen “öğrenmeyi öğrenme”, yapılandırmacı kuram; “matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler”, pragmatist eğitim anlayışı ile ilişkilendirilebilir (Çiydem ve Akdağ, 2021). Öğretim programlarında gerçekleştirilen geliştirme çalışmalarına yönelik açıklamaların yer aldığı başlıklarda ise bireylerin değişen topluma uyum sağlayabilmesi için bilgiyi üretmesi, hayatta kullanabilmesi, problem çözmesi, eleştirel düşünmesi, girişimci olması, iletişim becerilerine sahip olarak topluma ve kültüre katkı sağlaması gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Bu nedenle, bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programlarının yalnızca bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlandığı vurgulanmıştır. Bu ifadelerden de öğretim programlarının pragmatizmin etkisinde olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak Türkiye’de uygulanan ilkökul öğretim programları ile P4C’nin dayanmış olduğu felsefi temellerin oldukça uyumlu olduğunu söylemek mümkündür. Program geliştirme süreçlerinde “Hangi amaçlar? Nasıl

insan?” sorularına, öğretim programının dayandığı eğitim felsefesinin yanıt vermesi gerekliliği düşünüldüğünde Türkiye’de ilkökul eğitiminin hedefleri ile P4C yaklaşımının hedeflerinin aynı doğrultuda olduğu görülmektedir. P4C yaklaşımının eğitimsel kazanımlarına yönelik değerlendirmelere göre Türkiye’de ilkökul eğitiminin P4C yaklaşımı ile temellendirilmesi çabası önemli katkılar sağlayacaktır.

İlkokul Öğretim Programlarında Kazanımlar, Beceriler, Değerler ve P4C

Türkiye’de 4 yıl süren ilkökul eğitiminde Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler, Beden Eğitimi ve Oyun, Müzik, Görsel Sanatlar, Trafik Güvenliği, İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi (İHYD), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB), İngilizce ve Serbest Etkinlikler dersleri bulunmaktadır. Serbest Etkinlikler dersi dışında yer alan tüm dersler bir öğretim programına sahiptir. Türkçe ve Matematik dersi ilkökul eğitiminin her yılında en çok ağırlığı olan dersler iken Hayat Bilgisi ilk 3 sınıfta, Fen Bilimleri dersi üçüncü ve dördüncü sınıfta ve Sosyal Bilgiler dersi yalnızca dördüncü sınıfta üçer ders saati ile yer almaktadır. Trafik Güvenliği, İHYD ve DKAB dersleri de yalnızca dördüncü sınıfta yürütülmektedir. Dedeoğlu ve Polat (2021), ilkökul öğretim programlarını program geliştirme tasarımları açısından değerlendirdiği çalışmalarında öğrenen merkezli, konu merkezli ve sorun merkezli tasarım yaklaşımlarının benimsendiğini ifade etmişlerdir. Türkçe, Beden Eğitimi ve Oyun, Görsel Sanatlar, DKAB, İHYD, Trafik Güvenliği öğretim programlarında öğrenen merkezli; Fen Bilimleri programında konu ve sorun merkezli; Hayat Bilgisi, Matematik, Müzik ve Sosyal Bilgiler programlarında ise öğrenen ve konu merkezli tasarım yaklaşımlarına ait izlerin olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda özellikle Türkçe, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler ve İHYD ve son olarak Matematik derslerinin içeriği, kazanımları, becerileri ve değerlerinin P4C yaklaşımı ile oldukça uyumlu olduğu düşünülmektedir. Bu düşüncede derslerin içeriğinin düşünmeyi öğretecek biçimde yapılandırılması ile derslere ilişkin beceri, değer ve kavramların P4C ile uyumlu olması etkili olmuştur. Alt başlıklar halinde her bir ders ayrı ayrı ele alınarak bu düşünce temellendirilmeye çalışılmıştır.

Türkçe Dersi ve P4C

2019 yılında uygulamaya konulan Türkçe Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma gibi dil becerilerini ve zihinsel becerileri kazanmalarını hedeflemektedir. Bu program, öğrencilerin bu becerileri kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal açıdan geliştirmelerini, etkili iletişim kurmalarını ve Türkçe sevgisiyle okuma ve yazma alışkanlığı edinmelerini sağlamak amacıyla bilgi, beceri ve değerleri içeren bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır (MEB, 2019).

Program tematik yaklaşımı esas alarak hazırlanmıştır. Metin dışı ve metinler arası anlam kurmayı sağlaması nedeniyle temel dil becerilerinin yanı sıra üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesini de hedeflemektedir. Programın amaç ifadeleri incelendiğinde de sorgulama, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, bilgiyi yapılandırma gibi düşünme becerilerinin Türkçe dersi yoluyla kazandırılmak istendiği görülmektedir. Öğretim programından da anlaşılacağı üzere, Türkçe dersi çocukların yalnızca ana dili gelişimlerini değil aynı zamanda bilişsel gelişimlerini sağlamayı hedefleyen bir program yapısına sahiptir. Bu bağlamda, P4C yaklaşımının Türkçe derslerinde benimsenmesinin çocuklara programın da arzuladığı katkıları sağlaması kaçınılmaz olacaktır.

Türkçe derslerinde yürütülecek P4C oturumları, ilkökul çocuklarının özellikle konuşma ve dinleme becerilerine önemli ölçüde katkı sağlayacaktır. Çünkü yaklaşım, diyalogik ve etkileşimli bir sınıf içi iletişim temeline dayanmaktadır. Yaklaşımın Türkçe derslerinde benimsenmesiyle okuduğunu anlama, eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirme ve sorgulama becerilerinde gelişim gözlemlenecektir (Boyras, 2023). Ayrıca, P4C oturumlarında genellikle uyaran olarak çocuk edebiyatı eserlerinin kullanılması Türkçe derslerinin olağan akışı ile uyumlu öğrenme-öğretme süreçleri yaratma fırsatları sunarak çocukların söz varlığını zenginleştirecek, duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerine katkı sağlayacaktır.

Becerilerin yanı sıra Türkçe dersi öğretim programında da yer alan ve çocuklara erken yaşlardan itibaren kazandırılması hedeflenen kök değerlerin öğretiminde de P4C yaklaşımından yararlanılabilir. Çünkü, adalet-eşitlik, sorumluluk, barış, bağımsızlık, çalışkanlık, sevgi-saygı, özgürlük gibi değerler felsefe yapmak üzere oldukça uygun felsefi kavramlardır (Boyras, 2022a). P4C yaklaşımı, değeri aşılaktan çok çocukları değeri irdelemeye, ona farklı açılardan bakmaya ve üzerinde derin düşünmeye yönlendirir. Bu sayede çocukların kendi değer sistemlerini sorgulamaları ve güçlü bir biçimde yapılandırmaları sağlanabilir (Akkocaoğlu-Çayır, 2021). Özellikle zorunlu temalardan olan “Erdemler” temasında yer verilen konu önerilerinde yer alan azim, cömertlik, dayanışma, dürüstlük, iyilikseverlik, saygı, sevgi, vicdanlı olmak gibi kavramların P4C yaklaşımında sıklıkla

kullanılan kavramlar olduğu görülmektedir. Sonuç olarak ilkökul Türkçe derslerinde bir yöntem ve yaklaşım olarak P4C'nin benimsenmesi doğal bir biçimde Türkçe dersi kazanımlarının, becerilerinin ve değerlerinin kazandırılmasına önemli katkılar sağlayacaktır.

Hayat Bilgisi Dersi ve P4C

Gerçek yaşamdan en çok içeriğe sahip ders olan Hayat Bilgisi dersi öğretim programında birey, toplum ve doğa olarak üç öğrenme alanı üzerine inşa edilmiştir (Karabağ, 2009; MEB, 2018c). Çocuğun doğumundan itibaren geçen 6-7 yıldan bu yana dünyayı nasıl anlamlandırdığına ilişkin deneyimler Hayat Bilgisi dersinin merkezinde yer almaktadır. Yalnızca ilkökul dönemine özgü bir ders olan Hayat Bilgisi, doğa ve toplum bilimlerinden elde edilen bilgilerin çocukların seviyesine uygun bir biçimde sunulduğu bir ders olarak karşımıza çıkar. P4C yaklaşımı yoluyla insanı bir bütün olarak ele alan Hayat Bilgisi dersi oldukça anlamlı bir uyumun ve bütünleştirmenin unsurları olacaktır. Nitekim birey, toplum ve doğa olarak üç öğrenme alanı üzerine inşa edilen Hayat Bilgisi dersi akademik felsefenin birçok kavramını içinde barındırmaktadır. Boyraz (2022b) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Hayat Bilgisi dersinde bulunan 148 kazanımdan 72 tanesinde P4C oturumu yürütülebileceği ortaya konulmuştur. Bu kazanımlarda genel olarak akademik felsefenin kavramları da olan kural, ceza, sorumluluk, özgürlük, mutluluk, arkadaşlık, saygı, sevgi, kendini tanıma, özen gösterme, aidiyet, zaman, çalışkanlık, tüketim, mutluluk, özgürlük, birey ve toplum, iyi-kötü, doğa-insan, yaşam-ölüm, ölçülülük gibi kavramların P4C oturumlarında ele alınabileceği ifade edilmiştir. Örnek olarak *“Trafikte kurallara uymanın gerekliliğine örnekler verir.”* kazanımı için hazırlanacak bir P4C oturumunda sorumluluk, kural, ceza ve özgürlük kavramları bir arada ele alınabilir. Alanyazında var olan çalışmalar da Hayat Bilgisi dersinde P4C oturumlarının bazı bilişsel ve sosyal becerilerin gelişimine katkı sağladığını göstermektedir (Boyraz, 2019; Kaya, 2020).

P4C yaklaşımının, iletişim, iş birliği, karar verme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, kendini tanıma, problem çözme gibi sosyal ve bilişsel pek çok beceriye katkı sağladığını bulguların araştırma sonuçları bulunmaktadır. Hayat Bilgisi öğretim programında kazandırılması amaçlanan temel yaşam becerileri olarak sınıflanan beceriler incelendiğinde de bu becerilerle ortak olduğu görülmektedir. Kulkul (2022), Hayat Bilgisi dersinin P4C'nin temel amaç, kazanım ve değerleriyle uyumunu ve ders temaları ve ünite başlıklarından yola çıkarak felsefe oturumlarına yönelik temaların oluşturulmasına uygun olmasından dolayı hem P4C yaklaşımının hem de hayat bilgisi dersi kazanımlarının gerçekleşmesi potansiyelinin yüksek olduğunu ifade etmiştir.

P4C yaklaşımı temelli bir Hayat Bilgisi dersi ekonomi, tarih, coğrafya, bilim ve etik gibi disiplinlerin bilgi ve becerilerini çocuklara kazandırırken P4C yaklaşımıyla bu disiplinlerde nasıl düşünülmesi gerektiğinin deneyimini de sunacaktır. Bu deneyim boyunca iletişim becerileri gelişecek olan çocuklar programda vurgulanan değerlerin üzerine de düşünme fırsatı bulacaklardır. İlkokul yıllarında değerler eğitiminin bütün programların bir parçası olmasıyla birlikte Hayat Bilgisi dersinde özel bir yeri bulunmaktadır. Hayat Bilgisi dersi programında *“program uygulanırken öğrencilerin değerleri kazanmasına özen gösterilmeli, tüm kazanımlar ilgili değerlerle eşleştirilmeli ve örtük program anlayışından hareketle dersler işlenmelidir”* biçiminde öğretmenlerin dikkat etmesi gereken hususlar ifade edilmiştir (MEB, 2018c). Dolayısıyla, Hayat Bilgisi derslerinde gerçekleştirilecek olan P4C oturumlarının değerler eğitime önemli katkılar sunması mümkündür.

Fen Bilimleri Dersi ve P4C

2018 yılında uygulanmaya başlanan Fen Bilimleri dersi öğretim programında önceki programlardan farklı olarak mühendislik tasarım temelli yaklaşım; fen bilimleri, teknoloji, mühendislik ve matematik alanlarının entegrasyonunu sağlayarak, öğrencilerin buluş ve yenilik yapmasını, ürün tasarlamasını ve bu ürünlerin nasıl daha kullanışlı hale geleceği konusunda çeşitli stratejiler geliştirmelerini içermektedir (MEB, 2018b). Mühendislik tasarım temelli gerçekleştirilmesi beklenen fen eğitimi, gerçek yaşam problemlerini içermektedir. Bu yolla öğrencilerin bir probleme yönelik alternatif çözümler üretmesini sağlamayı amaçlayarak öğrencilerin bir ürün ortaya çıkarmasını arzular. Dolayısıyla öğrencilerin problem çözme, karar verme, eleştirel düşünme, yaratıcılık ve iletişim gibi 21. yüzyıl becerilerinden olan öğrenme ve yenilikçilik becerilerinin kullanılmasına ve gelişmesine katkı sağlayacaktır (Boyraz, 2022c).

Fen Bilimleri dersi öğretim programında bilimsel bilgiye ulaşılması ve bilimsel bilginin kullanılmasına ilişkin analitik düşünme, karar verme, yaratıcılık, girişimcilik, iletişim ve takım çalışması gibi temel yaşam becerilerinin kazandırılması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda P4C'nin erken yaşlardan itibaren çocukların eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim ve iş birliği becerilerine sağladığı katkılar düşünüldüğünde bir öğretim yaklaşım olarak

fen eğitimi ile bütünleştirilmesinin anlamlı olacağı düşünülmektedir. İlkokul eğitiminde öğrencilere sadece temel kavramların yer aldığı ezbere dayalı bir fen eğitimi vermek onların gelişim özellikleriyle uyuşmamaktadır. P4C yaklaşımının benimsendiği bir fen eğitimi ise iletişim ve iş birliği yapılarak zihinsel süreçlerin aktif bir şekilde kullanıldığı, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerine odaklanacaktır (Boyras, 2022c).

Fen Bilimleri dersi bilim, bilimsel bilgi, bilimsel yöntem ve bilimsel etik gibi temellere dayanarak bilgi ve bilim felsefelerinin konularını içermektedir. Dolayısıyla, fen bilimleri dersinde çocuklarla P4C oturumları gerçekleştirilebilir (Akkocaoğlu-Çayır, 2021). İlkokul Fen Bilimleri dersi öğretim programı incelendiğinde karşımıza çıkan dört konu alanında da (Dünya ve Evren, Canlılar ve Yaşam, Madde ve Doğası ve Fiziksel Olaylar) felsefi konu ve kavramlarla ilişkilendirmeler yapılması mümkündür. Örneğin; Canlılar ve Yaşam konu alanında bulunan Beş Duyumuz ünitesinde zihin felsefesine, İnsan ve Çevre ünitesinde çevre felsefesine yönelik etkinlikler yürütülebilir.

Program, öğrenme sürecini; keşfetme, sorgulama, argüman oluşturma ve ürün tasarlama bağlamlarında tanımlamaktadır. Bu süreçte öğrencilerin kendilerini yazılı, sözlü ve görsel olarak ifade etmesi, iletişim ve yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi fırsatlarının öğrencilere sunulması ve öğrencilerin fikirlerini rahatça ifade edebilmeleri üzerinde durulmaktadır. Öğrenciler düşüncelerini farklı gerekçelerle destekleyerek arkadaşlarının iddialarını çürütmek amacıyla karşıt argümanlar geliştirebilmeleri için bilimsel olgulara yönelik yarar-zarar ilişkisini tartışabilecekleri ortamların sağlanması gerekliliği açıklanmıştır (MEB, 2018b). Program öğretmen rolünü, öğrencilerinin geçerli verilere dayalı oluşturdukları iddiaları haklı gerekçelerle sundukları tartışmalarda yönlendirici ve rehber rolü olarak tanımlamaktadır. Bu ifadeler, P4C oturumlarında benimsenmesi gereken öğretmen rolünü ve geliştirilmesi hedeflenen becerileri vurgulamaktadır. P4C yaklaşımının eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve iletişim becerilerine sağladığı katkıların fen eğitiminde yaşam becerilerinin geliştirilmesi hedefi ile tutarlı olduğu görülmektedir (Boyras, 2022c). Bu bağlamda, P4C oturumlarının ilkokul fen eğitimine farklı bir bakış açısı ve zenginlik katacağı söylenebilir. Bir örnek olarak fen bilimleri dersi 3. sınıf kazanımlarından olan “F.3.6.1.1. Çevresindeki örnekleri kullanarak varlıkları canlı ve cansız olarak sınıflandırır.” kazanımı için varlık, canlı ve yaşam kavramları çerçevesinde hazırlanabilecek bir P4C oturumunda yaşayan bir varlığın cansız olup olamayacağı sorgulanması yaptırılabilir. “Varlıkların canlı ya da cansız olduğuna nasıl karar veriyorsunuz?” sorusu ile tartışma zenginleştirilebilir.

Sosyal Bilgiler-İHYD Dersleri ve P4C

Çocuklar ilkokulun dördüncü sınıfında ilk kez içerik açısından benzerlikler barındıran Sosyal Bilgiler ve İHYD dersi ile karşılaşmaktadırlar. Birçok sosyal bilimden, öğrenci yaş seviyesi göz önüne alınarak süzülen dirik bilgilerin öğretimini amaçlayan sosyal bilgiler dersi aynı zamanda İHYD dersi gibi temel demokratik değerlere sahip etkili vatandaş yetiştirmeyi de amaçlamaktadır. Her iki program incelendiğinde de birbiriyle etkileşim içinde bir süreç yürütülmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Özellikle Sosyal Bilgiler dersinde etkin vatandaşlık konu alanının İHYD dersi ile bütünleştirilmesi konusunda vurgular görülmektedir.

Sosyal Bilgiler dersi programında dersin sosyal bilim ve yansıtıcı düşünme olarak sosyal bilgiler anlayışlarına göre işlenmesi önemli görülmüştür. Bu yaklaşımlarda öğrencilere sosyal bilim insanları tarafından kabul edilmiş araştırma yöntemleri, araştırma şekilleri ve dünyaya bakma yolları hakkında bilgi vermeyi istemeleri ve öğrencilerin problem ve konuları tanımlamaları ve siyaset ile inanç konuları hakkında karar vermeleri bağlamında vatandaşlık için hazırlanması gerekliliği benimsenmektedir. Özellikle yansıtıcı düşünme olarak sosyal bilgiler yaklaşımı tıpkı P4C gibi John Dewey’in ilerlemeci eğitim felsefesine dayanmaktadır.

Sosyal Bilgiler dersi öğrenme alanlarına bakıldığında (“birey ve toplum, kültür ve miras, insanlar, yerler ve çevreler, bilim, teknoloji ve toplum, üretim, dağıtım ve tüketim, etkin vatandaşlık ve küresel bağlantılar”) içerik olarak felsefi konu ve kavramlara yer verildiği görülmektedir (Boyras, 2022b). Örneğin; “SB.4.5.3 Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler.” kazanımı “sorumluluk, özgürlük, ölçülü olmak” gibi felsefi kavramlar ile ilişkilendirilebilir. Kültür ve miras öğrenme alanında değişim, zaman gibi kavramlar, birey ve toplum öğrenme alanında kimlik, benlik, ben ve başkaları gibi felsefi kavramlar üzerine P4C oturumları düzenlenebilir. Programda kazandırılması beklenen beceriler incelendiğinde ise problem çözme, yenilikçi düşünme, iletişim, iş birliği, karar verme, kanıt kullanma, eleştirel düşünme, farklı alan okuryazarlıkları, kalıp yargı ve önyargıyı fark etme gibi düşünme beceri ve bileşenlerine vurgu yapıldığı görülmektedir. Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin adeta küçük bir sosyal bilimci olarak çalışması, problem çözmesi, eleştirel düşünmesi,

sorgulaması ve araştırması gerekliliğince P4C yaklaşımının Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı amaçlarıyla oldukça uyumlu olduğu görülmektedir (Boyras, 2022b).

Değerler eğitimi bağlamında hayat bilgisi dersi gibi önemli olan bir diğer ders sosyal bilgiler dersi. Programda kök değerler dışında 18 farklı değer ders kapsamında kazandırılmak üzere listelenmiştir. Ayrıca, her bir ünitenin açıklamalarında kazanımlar yoluyla hangi değere ve becerilere vurgu yapılması gerekliliğine yönelik açıklamalar öğretmenler için yol gösterici bir niteliktedir. P4C yaklaşımı aracılığıyla değerler eğitimi üzerine gerçekleştirilen çalışmalar da (Cam, 2014; Garcia-Moriyon, et al., 2020; Lomaca & Chiado, 2019) düşünüldüğünde P4C yaklaşımı ile sosyal bilgiler dersinde değerler eğitiminin de yürütülebileceği söylenebilir.

İHYD dersi ünitelerine bakıldığında (insan olmak, hak, özgürlük ve sorumluluk, adalet ve eşitlik, uzlaşma, kurallar, birlikte yaşama) ise P4C açısından daha zengin bir içeriğe sahip olduğu görülmektedir. Dersin bütün ünite başlıkları ve kazanımlarının felsefenin üzerinde durduğu konu başlıkları ile doğrudan ilişki içerisinde olduğu söylenebilir. Ontoloji, epistemoloji, etik, siyaset felsefesi gibi alanlar üzerine gerçekleştirilebilecek P4C oturumları İHYD dersi ile oldukça uyumlu olacaktır. Nitekim P4C yaklaşımı ile demokrasi, vatandaşlık gibi kavramların uyumu ve öğrencilere katkısı üzerine pek çok çalışma gerçekleştirilmiştir (Bleazby, 2006; Burgh & Yorshansky, 2011; Cleary, 2011; Dombaycı, 2014; Garret & Piper, 2011; Nuyan ve Yenisoy-Şahin, 2023; Splitter, 2011). Dombaycı (2014) çalışmasında P4C yaklaşımında demokratik vatandaşlık eğitiminin temel kavramlarının neler olması gerektiğini incelemiş ve hükümet, adalet, hukuk, özgürlük, demokrasi, otorite, aile, hukuk ve suç, dostluk, çeşitlilik, insan doğası, iş birliği vb. kavramların siyaset felsefesinin ortak temaları olarak P4C oturumları için uygun olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Sonuç olarak, Sosyal Bilgiler ve İHYD derslerinin konuları, kazanımları, programda vurgulanan temel beceriler ve değerler, P4C uygulamalarına zengin imkanlar sunmaktadır. Sosyal bilgiler ve İHYD dersinin kazanımları dikkate alınarak gerçekleştirilecek P4C oturumları sayesinde çocukların yalnızca ilgili konu alanının bilgisine sahip olması değil, aynı zamanda ilgili disiplin üzerine düşünebilmeleri, diyalog kurmaları sağlanacaktır.

Matematik Dersi ve P4C

Matematik dersi öğretim programı birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar birlikte ele alınarak hazırlanmış bir program olarak karşımıza çıkar. Aritmetik ve geometri konularını kapsayan matematik dersi ilkökul yıllarında daha çok somut matematikte denilen sayılar ve işlemler yoluyla pratik hesaplamalar, problem çözme, ölçme, cisimler ve şekiller gibi konu alanlarından oluşmaktadır. 2018 matematik dersi öğretim programı da ilkökul düzeyinde sayılar ve işlemler, geometri, ölçme ve veri işleme öğrenme alanlarından oluşmaktadır (MEB, 2018d).

Matematiğin insanı doğruya, kesin bilgiye götüren bir düşünme yöntemi olduğu düşünüldüğünde ilkökul yıllarından itibaren matematik eğitiminin kuralların ezberlendiği bir ders olmaktan çıkarak bir düşünme dersi haline getirilmesi önemlidir. Bu husus öğretim programında pek çok yerde vurgulanmıştır. Örneğin programın uygulanmasında dikkat edilecek hususlar başlığında “*Matematik öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin düşüncelerini sözlü olarak ifade etmeleri, matematiksel kavramların içselleştirilmesi, anlaşılması ve yapılandırılmasında önemli bir yere sahiptir. Öğrenciler, öğretim sürecinde kavramları nasıl yapılandırdıklarını sergilerken, bireysel ve bireylerarası iletişim kurmaya da teşvik edilmelidir.*” ifadesi bulunmaktadır. Bu ifadeye göre “nasıl bir matematik öğretimi yapılmalıdır?” sorusu sorulduğunda P4C yaklaşımı uygun bir yanıt olabilecektir. Aynı başlık altında öğrencilerin matematik öğrenirken düşüncelerini ifade etmelerine, problem çözümünde alternatif yolları aramaları konusunda öğretmenin rehberliğinin önemli olduğuna yer verilmiştir. Programda hayatın bir parçası olarak matematiksel düşünmenin gelişimi için her fırsatın değerlendirilmesi gerekliliği üzerinde durulmaktadır (MEB, 2018d).

İlkokul yıllarında gerçekleştirilecek problem çözme ve problem kurma çalışmalarının eleştirel ve yaratıcı düşünme gibi becerileri geliştirme konusunda sağladığı katkılar düşünüldüğünde P4C yaklaşımının matematik dersi hedefleri ve kazanımlarıyla örtüştüğü söylenebilir. Ancak bu noktada ilkökul matematik eğitimi daha çok kavramsal ve işlemsel becerilere odaklandığından P4C yaklaşımının matematik dersinde bir yöntem olarak kullanımı uygun olsa da yaklaşımın sınırlı olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, sınırlılıkların en aza indirilmesinde öğretmenlerin yeni bir matematik dersi anlayışını benimsemesi önemli bir faktördür. Tartışmanın teşvik edildiği, kavramsal anlamının önemsendiği bir matematik dersinde P4C yaklaşımı nasıl bir matematik dersi sorusuna yanıt olacaktır. Nitekim, P4C oturumlarına katılan öğrencilerin matematik dersi başarılarını artırdığına yönelik araştırmalar bulunmaktadır (Akbaş ve Tedikçi; 2022; Hall & Liptai, 2006; Koyuncu, 2018).

Öğrenme alanlarına bakıldığında pek çok felsefi kavramın matematik dersi ile ilişkilendirilebileceği de görülmektedir. Örneğin; sayılar ve işlemler öğrenme alanı varlık-yokluk, adalet-eşitlik, inanmak-bilmek, kural gibi P4C oturumlarında kullanılacak kavramlar ile ilişkilendirilebilir. Daha özel bir örnek vermek gerekirse “M.2.1.6.1. Bütün, yarım ve çeyreği uygun modellerle gösterir; bütün yarım ve çeyrek arasındaki ilişkiyi açıklar” kazanımını adalet-eşitlik kavramları çerçevesinde hazırlanacak bir P4C oturumu ile sunmak mümkündür. Geometri öğrenme alanı da estetik, güzel-çirkin, algı gibi kavramları barındırmaktadır. Sonuç olarak, ilkokul matematik eğitiminde de P4C oturumları düzenlenebilir. Ancak, yukarıda sıralanan diğer dersler ile karşılaştırıldığında matematik dersi P4C yaklaşımı açısından daha sınırlı bir imkân sunmaktadır.

Sonuç

Türkiye Felsefe Kurumu başkanı İoanna Kuçuradi ile Sönmez (2016) tarafından yapılan bir söyleşide Kuçuradi; “dersleri verecek öğretmenleri hazırladıktan sonra, üniversite öncesi öğretimde dört ders verin bize, 20 yıl sonra farklı bir Türkiye olur” sözleriyle ilk ve ortaöğretim yıllarında felsefi eğitimin önemini vurgulamıştır. Elbette burada sözü edilen felsefi eğitim; binlerce yıllık felsefe tarihini ya da filozofların görüşleri üzerinden bilgi edinmek değil, soru sormayı, olay ve olgulara sorularla yönelmeyi ve farklı noktalardan bakmayı sağlayan, özel bir tür düşünme ve dile getirme eğitimidir (Çotuksöken, 2015: 37). Yani, P4C yaklaşımı temelinde bir eğitimidir. Bu çalışmanın altında yatan düşünce de Türkiye’deki ilkokul eğitimi sürecine felsefi bir temel kazandırabilmek amacıyla P4C yaklaşımının ilkokul eğitiminin temel yaklaşımı olabilmesinin imkânlarını ve sınırlıklarını ortaya koyarak yapılması gerekenler hakkında öneriler sunmaktır.

Türkiye’de ilkokul öğretim programlarının felsefesi, perspektifi, kazandırılmak istenen yetkinlikler, Türkçe, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler, İHYD gibi ilkokul eğitiminde ağırlığı olan derslerin içeriği, kazanımları, becerileri ve değerlerinin P4C yaklaşımının amaçlarıyla uyumlu olması önemli bir imkân olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca, beş yıllık kalkınma planlarında eğitim yoluyla hedeflenen birey özellikleri, 2023 eğitim vizyon belgesinde hedeflenen eğitimsel amaçlar, öğretmen yetiştirme genel müdürlüğünün belirlediği öğretmen yeterlikleri P4C yaklaşımının kazanımları ve öğretmene yüklediği rol ve sorumlulukla son derece uyumludur. Kısacası, Türkiye Cumhuriyeti devletinin ilgili kurumları tarafından eğitim açısından geleceğe yönelik resmî olarak hedeflediği tüm amaçlar, P4C yaklaşımının amaçları ve kazanımları ile bütünleşmektedir. Dolayısıyla, P4C yaklaşımının ilkokullarda filizlenmesi için uygun iklim koşullarının var olduğu söylenebilir. Ayrıca, öğretim programlarında geniş ölçeklerde sunulan hedef ve kazanımların nasıl gerçekleşeceği sorusuna P4C yaklaşımı iyi bir yanıt olacaktır.

P4C yaklaşımının ilkokullarda benimsenmesindeki en büyük sınırlıklardan biri öğretmen eğitimi olsa da, pandemi dönemi ve sonrasında Millî Eğitim Bakanlığı’nın çevrim içi eğitimlerde kat ettiği mesafe, bu yaklaşımın görev yapmakta olan ilkokul öğretmenlerine hızlı bir şekilde ulaşmasını sağlamada önemli bir imkan sağlayacaktır. Bu noktada yapılması gereken hazırlıklardan bir tanesi ilkokul dersleri ile bütünleştirilmiş P4C materyalleridir.

Öneriler

P4C yaklaşımının Türkiye’de ilkokul eğitim sürecine entegrasyonunun tam anlamıyla gerçekleşebilmesi için öğretmen eğitimi ve ilkokul dersleri ile bütünleştirilmiş materyal ve ders kitapları sınırlıklarının aşılması gerekmektedir. Bu noktada, eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği programlarında düşünme eğitimi ve P4C dersleriyle öğretmen adaylarına bu eğitimlerin hizmet öncesi dönemde; hizmet içi öğretmen eğitimleri yoluyla da görev yapmakta olan öğretmenlere standardize edilmiş eğitimlerin verilmesi önerilmektedir. Nitekim, Türkiye’de üniversitelerin sürekli eğitim merkezlerinde ya da özel kuruluşlar tarafından P4C eğitimleri farklı içeriklerde belirli ücretler karşılığı sunulmaktadır. Özel uzmanlık gerektiren bir eğitimin birkaç aylık standardize olmayan kurslarla tamamlanmasının getireceği sorunlar P4C yaklaşımını bir tüketim malzemesi haline getirme riski taşımaktadır. Bu bağlamda Millî Eğitim Bakanlığı öncülüğünde nitelikli ve uzun döneme yayılan bir sertifika programı hazırlanması ve programın sadece P4C’yi tanıtmaktan öte ilkokul dersleri ile nasıl bütünleştirilmesi gerektiğini ortaya koyacak şekilde olması önerilmektedir. Eğitimlerle birlikte ilkokul dersleriyle bütünleştirilmiş P4C etkinlik ve ders kitaplarının hazırlanması da oldukça önemlidir. Son yıllarda Türkiye’de P4C üzerine gerçekleşen akademik çalışmalar, yazılan ve çevrilen kitaplar hızla artmaktadır. Bu doğrultuda, Millî Eğitim Bakanlığı koordinasyonunda mevcut ders kitaplarına P4C yaklaşımına uygun etkinlikler alan uzmanları ile iş birliği yapılarak eklenebilir. Ayrıca, zamanla P4C yaklaşımına uygun ders kitapları hazırlanmaya başlanabilir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazar bu makalede herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

Mali Destek

Yazar bu makalenin araştırılması, yazılması ve/veya yayınlanması için herhangi bir mali destek almamıştır.

Yayın Etiği Beyanı

Çalışmada etik dışı bir husus bulunmadığını, araştırma ve yayın etiğine özenle uyulduğunu beyan ederiz.

Yazar Katkı Oranı

Çalışma, tek yazarlı olduğundan araştırmacı tarafından yürütülmüş ve raporlanmıştır.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma için herhangi bir etik kurul izni alınmasına gerek duyulmamıştır.

Kaynakça

- Akan, R. (2022). *Hayat Bilgisi öğretiminde çocuklar için Felsefe (P4C) yaratıcı düşünme becerisi etkinliklerinin öğrencilerin yaratıcı düşünme becerisine etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Akbayır, K., & Tedikçi, S. K. (2022). The effect of philosophy education on mathematics success. *Education Quarterly Reviews*, 5 (2). 192-207.
- Akkocaoğlu-Çayır, N. (2015). *Çocuklar için felsefe eğitimi üzerine nitel bir araştırma* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara
- Akkocaoğlu-Çayır, N. (2021). *Öğretmenler için çocuklarla felsefe (P4C) rehberi*. Pegem Akademi.
- Bleazby, J. (2006). Autonomy, democratic community, and citizenship in philosophy for children: Dewey and philosophy for children's rejection of the individual/ community dualism. *Analytic Teaching*, 26(1), 30-52.
- Boyraz, C. (2019). *İlkokulda çocuklarla felsefe uygulamaları: Bir eylem araştırması*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Boyraz, C. ve Türkcan, B. (2021). Development of a primary school teacher on philosophy with children: An action research. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 13(4), <https://www.iejee.com/index.php/IEJEE/article/view/1175>
- Boyraz, C. (2022a). Sosyal bilgiler öğretiminde çocuklar için felsefe (P4C) uygulamaları. Değirmenci, Y. ve Çevik Kansu, C. (Edt.). *İlkokullarda uygulama temelli sosyal bilgiler öğretimi* (s 71-89). Nobel Akademik Yayıncılık
- Boyraz, C. (2022b). Investigation of life science course outcomes in terms of philosophy for children approach. *International Journal of Progressive Education*, 18(6), 125-139. <https://doi.org/10.29329/ijpe.2022.477.9>
- Boyraz, C. (2022c). Çocuklar için Felsefe (P4C) temelli fen öğretimi. Sadi, Ö. ve Harman, G. (Edt). *İlkokulda uygulamalı fen öğretimi*. (293-320). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Boyraz, C. (2023). *Çocuklar için Felsefe-Öğretmen Kılavuzu*. Sadık Uygun Yayınları
- Breakspear, S. (2012). The Policy impact of PISA: An exploration of the normative effects of international benchmarking in school system performance. OECD education working papers, No. 71. *OECD Publishing (NJ1)*.
- Burgh, G., & Yorshansky, M. (2011). Communities of inquiry: Politics, power and group dynamics. *Educational Philosophy and Theory*, 43(5), 436-452. <https://10.1111/j.1469-5812.2007.00389.x>
- Cam, P. (2006). Dewey, lipman and the tradition of reflective education. In M. Taylor, H. Schreier & P. Ghirdelli (Ed.). *Pragmatism, education, and children: international philosophical perspectives*, pp. 163-183. Editions Rodopi.
- Cam, P. (2014). Philosophy for children, values education and the inquiring society, *Educational Philosophy and Theory*, 46/11, 1205.

- Cin-Şeker, Z. (2022). Türkçe derslerinde metinlerle eleştirel düşünme becerisinin geliştirilmesi bağlamında işlevsel bir yaklaşım önerisi: Çocuklar İçin Felsefe (P4C), *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 8(1), 98-122. <https://doi.org/10.47615/issej.1094455>
- Cleary, J.P. (2011). The role of philosophy for children's community of philosophical inquiry in critical media literacy. (Unpublished Doctoral Dissertation). Montclair State University.
- Çetin, İ., ve Çetin, H. (2023). Matematik eğitiminde p4c uygulamaları: Matematik hikâyeleri örneği. *Kaygı. Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 22(3), 515-558.
- Çiydem, E. ve Akdağ, H. (2021). Türkiye'deki ilkokul/ilköğretim programlarının felsefi temeller açısından incelenmesi (1924-2018). *Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, Yıl/Vol. 6, Prof. Dr. Süleyman Büyükkarcı Özel Sayısı, 52-81
- Çotuksöken, B. (2015). Düşünme eğitiminin güncel durumu ve sorunları. B. Çotuksöken, ve H. Tepe (Editörler), *Çocuklar için felsefe eğitimi* (s. 35-48). Türkiye Felsefe Kurumu.
- Dedeoğlu H. ve Polat İ. (2021). 2020-2021 eğitim öğretim yılı ilkokul öğretim programları üzerine bir değerlendirme. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(1), 207-220.
- Dilekli, Y. (2019). *Etkinliklerle düşünme eğitimi*. Pegem Akademi
- Dombaycı, M. A. (2014). Philosophy for children and social inquiry: An example of education for democratic citizenship through political philosophy. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 3(2), 85-101.
- Erden, B. (2020). Türkçe, matematik ve fen bilimleri dersi beceri temelli sorularına ilişkin öğretmen görüşleri. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 270-292
- Erdoğan, P. (2018). *Çocuklarla Felsefe yaklaşımının düşünsel, tarihi ve sosyal temelleri üzerine bir inceleme*. (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi). Ulusal Tez Merkezi.
- García-Moriyón, F., González-Lamas, J., Botella, J., González Vela, J., Miranda-Alonso, T., Palacios, A., & Robles-Loro, R. (2020). Research in moral education: The contribution of P4C to the moral growth of students. *Education Sciences*, 10(4), 119-138.
- Garret, D., & Piper, H. (2011). Citizenship education and philosophical enquiry: Putting thinking back into practice. *Education, Citizenship and Social Justice*, 7(1), 71-84. <https://10.1177/1746197911432592>
- Guitton, J. (2011). *Düşünme sanatı*. (Çev. C. Perin). Elips Kitap
- Güler, O. (2023). Argumentation-based learning and P4C approach: A seventh-grade study on socio-scientific issues. *Kaygı. Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 22(3), 457-481.
- Gültekin, M. (2020). Cumhuriyet dönemi ilkokul programlarındaki gelişmeler, M. Gültekin (Ed.) *Cumhuriyet dönemi ilkokul programları içinde* (2-75), Pegem Akademi
- Hall, A. & Liptai, S. (2006). SHINE Trust report of findings from the SAPERE thinking for better learning project. Erişim tarihi: 05.06.2023. (<https://www.sapere.org.uk/Content/Media/Final%20SHINE%20Trust%20Project%20Report.pdf>)
- Haynes, J. (2002). *Children as philosophers learning through enquiry and dialogue in the primary classroom*. Routledge Taylor and Francis Group
- Juuso, H. (2007). *Child, Philosophy and Education: Discussing the intellectual sources of Philosophy for Children*. University of Oulu Press.
- Kalkınma Bakanlığı. (2019). On birinci kalkınma planı (2018-2023). Ankara: Strateji ve Bütçe Başkanlığı <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/pdf> adresinden 12.10.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Karabağ, G. (2009). Hayat bilgisi dersinin tarihçesi. B. Tay (Edt.), *Hayat bilgisi öğretimi içinde* (s. 1-19). Maya Akademi.
- Kaya, B, N. (2020). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde çocuklar için felsefe: Bir eylem araştırması*. (Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi). Ulusal Tez Merkezi.
- Kayaalp, M., & Boyacı, Ş. D. (2023). Uzaktan eğitim kapsamında ilkokul ikinci sınıf Türkçe dersinde çocuklar için felsefe eğitimi. *Journal of Qualitative Research in Education*, (36), 216-242.
- Kaygısız, İ. (2023). İlkokul öğrencilerinin P4C destekli matematiksel modelleme uygulamaları: Bir öğretim deneyi. *Kaygı. Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 22(3), 386-422.
- Koyuncu, M. K. (2018). Investigation of the effects of philosophy of mathematics activities on students' mathematical thinking skills, attitudes and beliefs towards mathematics. (Doctoral thesis, Marmara University). Ulusal Tez Merkezi.

- Kulkul, Y. (2022). İlköğretim 3. sınıf müfredatının çocuklar için felsefe (P4C) metoduna göre incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İbn Haldun Üniversitesi, İstanbul.
- Lipman, M. (1988). Critical thinking-What it can be? *Educational Leadership*, 46(1), 38-43.
- Lipman, M. (2003). *Thinking in education*. Cambridge University Pres.
- Lomaca, C., & Chiado, J. A. (2019). Learning values and critical Thinking: A P4C approach for young children. *Revista de Filosofie Aplicată*, 2(2).
- McCall, C. C. (2017). *Düşünmeyi dönüştürmek-İlk ve orta sınıflarda felsefi sorgulama*. (Çev. Edt. K. Gülenç ve N.P. Boyacı). Nobel Yayınları.
- McMillan, J.H. (2004). *Educational research: Fundamentals for the consumer*. Pearson Education.
- MEB (2005). İlköğretim 1.-5. sınıf programları tanıtım el kitabı. TTKB.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018a). *Fen bilimleri dersi 3, 4, 5, 6, 7 ve 8 sınıflar öğretim programı*. Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018b). *Sosyal bilgiler dersi 4, 5, 6 ve 7. sınıflar öğretim programı*. Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018c). *Hayat bilgisi dersi öğretim programı*. Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018d). *Matematik dersi öğretim programı*. Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı*. Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2023). *K-12 Beceriler çerçevesi: Türkiye bütüncül modeli*. Milli Eğitim Bakanlığı
- Murris, K. (2016). The philosophy for children curriculum: Resisting 'teacher proof' texts and formation of the ideal philosopher child. *Studies in Philosophy and Education*, 35(1), 63-78.
- Nuyan, E. ve Yenisoş-Şahin, E. (2023). Çocuklar için felsefe özerk düşünme, demokrasi ve demokratik yurttaşlık, *Felsefi Düşün*, no. 20, 65-85.
- O'Leary, Z. (2017). *The essential guide to doing your research project*. SAGE Publications
- Özcan, S. (2023). Özel yeteneklilere Türkçe öğretiminde çocuklar için felsefe (p4c) uygulamaları. *Kaygı. Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 22(3), 423-456.
- Özcan, S., Sallabaş, E. ve Akgül, S. (2022). Okuma eğitiminde P4C temelli soru sorma eğitiminin işbirlikli öğrenmeye etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 10(2), 327-346.
- Özdemir, Ö. (2021). *Felsefe sınıfı*. Nobel Yayın.
- Reed, R.F. & Johnson, T.W. (1999). *Friendship and moral education twin pillars of philosophy for children*. Peter Lang Publishing.
- Sönmez, E. (2016). Prof. Ioanna Kuçuradi: Acı çekmemizin nedeni bilgisizlik! Erişim tarihi: 17.06.2023. (<https://www.sozcu.com.tr/2016/egitim/prof-ionna-kucuradi-aci-cekmemizin-nedeni-bilgisizlik-1152224/>)
- Splitter, L. (2011). Identity, citizenship and moral education. *Educational Philosophy and Theory*, 43(5), 484-505. <https://10.1111/j.1469-5812.2009.00626.x>
- Şirin, S. (2017). *Bir Türkiye hayali*. Doğan Kitap
- Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2017). Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine. http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasiprogram.pdf
- Vansielegem, N. & Kennedy, D. (2011). What is philosophy for children, what is philosophy with children-after Matthew Lipman? *Journal of Philosophy of Education*, 45(2), 171-182.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED SUMMARY

The importance of developing thinking skills in education is underscored by social, cultural, and economic justifications. Additionally, data from international assessments such as PISA, TIMSS, and PIRLS also play a significant role in emphasizing the importance of thinking skills (MEB, 2005). In this context, it can be said that international assessments offer countries an opportunity to review, improve, and enhance their education systems (Erden, 2020). Results from these international assessments indicate that thinking skills are not sufficiently developed through education in Türkiye. It can be argued that an exam-focused, rote-learning-based educational approach that is more concerned with answers is a significant barrier to this. To overcome this obstacle, mental transformations in teaching processes are necessary. One of these transformative approaches is the implementation of the Philosophy for Children (P4C) approach from the early childhood years. This study aims to discuss the applicability of the Philosophy for Children approach in elementary school years in Türkiye, in terms of its alignment with teaching programs, and to provide future recommendations. This theoretical study seeks to answer the following questions: Are the current elementary school curricula in Türkiye aligned with the Philosophy for Children approach? and Are the targeted outcomes, skills, and values in Turkish elementary school subjects consistent with the Philosophy for Children approach? Philosophy for Children sometimes appears as a subject within the curriculum and sometimes as a learning-teaching approach adopted in classrooms. In various countries, it is implemented as a subject within the curriculum with its own outcomes, content, learning-teaching process, and assessment dimensions. However, in situations where teaching knowledge in any discipline alone is insufficient, Philosophy for Children can be used as a teaching approach to teach how thinking should be carried out regarding the thinking style of the relevant discipline. Lipman (1988: 39) provides the following example for this situation: “A good historian aims to educate children who are not only trained in the discipline of history but who are capable of historical thinking.” In other words, when a teacher aims to cultivate students who can make inferences, discuss concepts, and investigate questions in the field of history or another discipline, they can follow the P4C approach (Boyras, 2022a). Given the educational gains of the P4C approach, grounding elementary education in Türkiye with the P4C approach would provide significant contributions. In the four-year elementary education in Türkiye, subjects include Turkish, Mathematics, Life Sciences, Science, Social Studies, Physical Education and Play, Music, Visual Arts, Traffic Safety, Human Rights, Citizenship and Democracy (HRCD), Religious Culture and Moral Knowledge (RCMK), English, and Free Activities. It is noted that Turkish, Physical Education and Play, Visual Arts, RCMK, HRCD, and Traffic Safety programs are learner-centered; the Science program is topic and problem-centered; and Life Sciences, Mathematics, Music, and Social Studies programs show signs of both learner-centered and topic-centered design approaches. In this context, it is thought that the content, outcomes, skills, and values of subjects like Turkish, Life Sciences, Science, Social Studies, and HRCD are highly compatible with the P4C approach. This belief is supported by the structuring of the subjects to teach thinking and the alignment of skills, values, and concepts with P4C. Each subject is discussed separately to substantiate this belief. The philosophy, perspective, and the competencies aimed to be achieved in the elementary education programs in Türkiye, along with the content, outcomes, skills, and values of subjects such as Turkish, Life Sciences, Science, Social Studies, and HRCD, align well with the objectives of the P4C approach. In summary, all the official future educational goals set by the relevant institutions of the Republic of Türkiye align with the objectives and achievements of the P4C approach. Therefore, it can be said that there are suitable conditions for the P4C approach to take root in elementary schools. Moreover, P4C provides a good response to the question of how the broad goals and achievements set out in teaching programs can be realized. One of the main limitations in adopting the P4C approach in elementary schools is teacher training. However, the progress made by the Ministry of National Education in online training during and after the pandemic provides a significant opportunity for the P4C approach to reach active elementary school teachers quickly. One of the preparations needed in this regard is P4C materials integrated with elementary school subjects. The problems that may arise from completing a specialized training with a few months of non-standardized courses pose a risk of turning the P4C approach into a consumable product. In this regard, it is recommended to prepare a high-quality, long-term certification program under the leadership of the Ministry of National Education, which not only introduces P4C but also shows how to integrate it with elementary school subjects. Along with training, it is also crucial to prepare P4C activities and textbooks integrated with elementary school subjects. In this direction,

P4C activities can be added to existing textbooks with cooperation from experts, coordinated by the Ministry of National Education. Additionally, textbooks suitable for the P4C approach can be developed over time.